

ساختار قدرت در خانواده و رضایت جنسی زنان

فاطمه گلابی^{۱*} محمدباقر علیزاده اقدم^۲ الهام حسین پور^۳

اطلاعات مقاله

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۱/۱۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۵/۰۷

نوع مقاله: پژوهشی اصیل

واژگان کلیدی

خانواده، زنان، رضایت جنسی، ساختار قدرت.

چکیده

رضایت جنسی یکی از عوامل مهم رضایت زناشویی و پایداری زندگی زناشویی است. این پژوهش باهدف بررسی رابطه ساختار قدرت در خانواده و ابعاد آن در رضایت جنسی زنان انجام شده است. پژوهش از نوع پیمایشی و جامعه آماری کلیه زنان متأهل شهر تبریز بوده اند؛ که ۴۰۰ نفر از آنها با استفاده از فرمول کوکران و به روش نمونه گیری خوشه ای چندمرحله ای انتخاب شدند. برای جمع آوری داده های مورد نیاز از پرسشنامه استاندارد و برای تحلیل داده ها از نرم افزار SPSS استفاده شده است. نتایج پژوهش نشان داد، بین ساختار قدرت در خانواده و میزان رضایت جنسی زنان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین بین هر یک از ابعاد ساختار قدرت در خانواده و رضایت جنسی و ابعاد آن رابطه معناداری وجود دارد. با توجه به نتایج به دست آمده در این پژوهش می توان گفت، گسترش ساختار دموکراتیک و مشارکتی در خانواده سبب افزایش رضایت جنسی زنان در همه ابعاد آن شده است؛ بنابراین، پیشنهاد می شود جامعه در راستای افزایش رضایت جنسی زنان، ساختار قدرت مشارکتی و دموکراتیک را در درون خانواده نهادینه کند.

ارجاع به مقاله:

گلابی، فاطمه؛ علیزاده اقدم، محمدرضا؛ حسین پور، الهام. (۱۴۰۲). ساختار قدرت در خانواده و رضایت جنسی زنان. مطالعات زن و خانواده، ۱۱(۴)، ۴۴-۲۰. DOI . 10.22051/jwfs.2023.41142.2887

^۱ دانشیار گروه علوم اجتماعی، دانشگاه تبریز و عضو قطب علمی جامعه شناسی سلامت دانشگاه تبریز، تبریز، ایران. (نویسنده مسئول):

f.golabi@tabrizu.ac.ir

^۲ استاد گروه علوم اجتماعی، دانشگاه تبریز و مدیر قطب علمی جامعه شناسی سلامت دانشگاه تبریز، تبریز، ایران.

^۳ کارشناس ارشد جامعه شناسی دانشگاه تبریز، تبریز، ایران.

مقدمه

یکی از جوانب بسیار مهم یک نظام زناشویی، رضایتی است که همسران در ازدواج تجربه می‌کنند و این رضایت به نوبه خود در بسیاری دیگر از جنبه‌های زندگی زناشویی تأثیرگذار خواهد بود. زندگی زناشویی باید یک رابطه رضایت‌بخش برای زوجین باشد تا بتوانند نیازهای عاطفی و روانی خود را در آن تأمین کرده و علاوه بر داشتن امنیت روانی، بتوانند نیازهای جنسی خود را در یک فضای صمیمانه برطرف سازند (فرج نیا، ۱۳۹۲: ۸۶). تنظیم و برقراری روابط جنسی یکی از کارکردهای اساسی تشکیل خانواده است.

به عبارت دیگر ازدواج و تشکیل خانواده از راه‌های اصلی برای کنش متقابل و روابط جنسی زن و مرد است مسائل جنسی، مانند رضایت جنسی، یکی از بزرگ‌ترین عوامل تعیین‌کننده در سازگاری و رضایت زناشویی هستند؛ اما در برخی کشورها این عمیقاً در زنان وجود دارد که آشکارا در مورد مسائل زناشویی و جنسی خود صحبت نکنند و به حیثیت همسر و خانواده خود احترام بگذارند. ماهیت مردسالاری و جمع‌گرایانه تصمیم‌گیری، فضای کمی برای مطالعات مرتبط با رضایت جنسی در زمینه روابط زناشویی در میان زنان باقی گذاشته است (بیلال^۱ و همکار، ۲۰۲۰: ۷۸).

یکی از عوامل اجتماعی مهم ساختار قدرت در خانواده است که می‌تواند رضایت جنسی زنان را تحت تأثیر قرار دهد. قدرت متغیر اجتماعی مهمی است که در بررسی هر ساختار اجتماعی، نهاد و حتی به روابط بین افراد باید توجه شود و خانواده نیز از این امر مستثنا نیست و می‌توان نوع روابط قدرت در آن را مورد بررسی قرارداد. خانواده کانونی است که در آن چگونگی توزیع قدرت و شیوه اعمال قدرت در شکل‌گیری و رشد شخصیت افراد، اجتماعی شدن فرزندان، عزت نفس، انسجام و حتی احساس رضایت، احساس بیگانگی و تنهایی و خوش بختی زناشویی اثر می‌گذارد (بخشی پور و همکاران، ۱۳۹۶). برخی از مطالعات رابطه ساختار قدرت در خانواده و رضایت زناشویی را بررسی کرده‌اند. ایدا^۲ و فالبو^۳ (۱۹۹۱) در پژوهش خود این فرضیه را تأیید کردند که زن و شوهرهایی که از لحاظ ساختار قدرت برابر هستند از روابط خود راضی‌تر هستند. تیفانی^۴ و کیسلر^۵ (۲۰۰۸) در

^۱. Bilal

^۲. Aida

^۳. Falbo

^۴. Tiffani

^۵. Kisler

پژوهشی باعنوان «تبادل جنسی و رضایت رابطه» به این نتیجه رسیدند که ارتباط بین تعادل پاداش‌ها و هزینه‌های جنسی با رضایت جنسی در زنان نسبت به مردان قوی‌تر بود.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع کاربردی و پیمایشی است و داده‌ها از طریق پرسشنامه به‌عنوان ابزار اصلی گردآوری اطلاعات، در نیمه نخست سال ۱۳۹۸، جمع‌آوری شده‌است. در این پژوهش، برای مشخص کردن حجم نمونه، از میان کل جمعیت زنان متأهل شهر تبریز که براساس سرشماری سال ۱۳۹۵، ۷۳۹۴۴۵ نفر بوده‌اند، ۳۸۴ نفر با استفاده از فرمول کوکران به‌عنوان نمونه تعیین شده‌اند و برای جبران نواقص و ازدست‌رفته‌ها تعداد نمونه ۴۰۰ در نظر گرفته شده‌است. روش نمونه‌گیری این پژوهش، خوشه‌ای چندمرحله‌ای بوده‌است که مناطق ده‌گانه تبریز را به‌عنوان خوشه در نظر گرفته و سپس در هر خوشه مناطقی را به‌طور تصادفی انتخاب و سپس افراد نمونه در هر منطقه به‌طور تصادفی انتخاب شده‌اند.

برای سنجش متغیر وابسته یعنی رضایت جنسی از پرسشنامه استاندارد عملکرد جنسی زناشویی^۱ استفاده شده‌است. این مقیاس رضایت جنسی را در ۷ بعد مورد بررسی قرار داده‌است: مشارکت جنسی^۲، ابراز جنسی^۳، هیجان و احساس جنسی^۴، تمایل جنسی^۵، تحقق جنسی^۶، نگرش جنسی^۷ و آگاهی جنسی^۸. برای سنجش ساختار قدرت در خانواده ۱۲ گویه از پرسشنامه صبوری و مهدوی (۱۳۸۹) که در ۳ مؤلفه (میزان تقارن روابط در خانواده، میزان مجاب‌سازی از سوی شوهر و پذیرش آن از سوی زن، حوزه تصمیم‌گیری و عمل هر یک از زوجین) تنظیم شده، استفاده شده‌است.

یافته‌ها

شاخص‌های توصیفی شامل، میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای ساختار قدرت در خانواده، رضایت جنسی و مؤلفه‌های آن‌ها در جدول ۱ و ۲ و ۳ نشان داده شده‌است.

1. Marital sexual function Scale

2. sexual partnership

3. sexual assertiveness

4. sexual desire

5. sexual realization

6. sexual excitement and sexual feeling

7. sexual attitudes

8. sexual awareness

جدول ۱. آماره‌های توصیفی شاخص ساختار قدرت در خانواده و ابعاد آن

متغیر	کمینه	میانگین		بیشینه	انحراف استاندارد	چولگی		کشیدگی	
		خطای استاندارد	آماره			خطای استاندارد	آماره	خطای استاندارد	آماره
اشتراک عملی تصمیم‌گیری	۴	۰/۲۱	۹/۵۴	۲۴	۴/۲۹	۰/۵۴	۰/۱۲	-۰/۱۷	۰/۲۴
میزان مجاب سازی از سوی شوهر	۵	۰/۲۲	۱۷/۶۷	۳۰	۴/۵۴	-۰/۱۴	۰/۱۲	-۰/۲۶	۰/۲۴
تقارن قدرت در خانواده	۶	۰/۱۶	۱۵/۳۳	۲۴	۳/۱۸	۰/۲۵	۰/۱۲	-۰/۰۱	۰/۲۴
شاخص ساختار قدرت در خانواده	۱۸	۰/۵۰	۴۲/۵۰	۶۸	۱۰/۰۱	۰/۲۰	۰/۱۲	-۰/۴۸	۰/۲۴

جدول ۲. آماره‌های توصیفی رضایت جنسی و ابعاد آن

متغیر	کمینه	میانگین		بیشینه	انحراف معیار	چولگی		کشیدگی	
		خطای استاندارد	آماره			خطای استاندارد	آماره	خطای استاندارد	آماره
مشارکت جنسی	۱۴	۰/۳۹	۳۵/۴۰	۴۸	۷/۸۶	-۰/۶۷	۰/۱۲	-۰/۰۵	۰/۲۴
ابراز جنسی	۱۳	۰/۴۵	۳۲/۱۳	۴۸	۹/۰۹	-۰/۱۹	۰/۱۲	-۰/۸۱	۰/۲۴
هیجان جنسی	۹	۰/۳۰	۲۲/۴۵	۳۶	۶/۰۹	۰/۲۶	۰/۱۲	-۰/۶۲	۰/۲۴
تمایل جنسی	۱۲	۰/۲۸	۲۵/۰۲	۳۶	۵/۶۸	-۰/۰۹	۰/۱۲	-۰/۴۶	۰/۲۴
تحقق جنسی	۱۵	۰/۵۲	۴۱/۰۲	۶۰	۱۰/۴۶	-۰/۵۳	۰/۱۲	-۰/۰۷	۰/۲۴
نگرش جنسی	۳۲	۰/۴۵	۵۲/۴۶	۶۶	۹/۰۵	-۰/۴۳	۰/۱۲	-۰/۵۷	۰/۲۴
آگاهی جنسی	۳۱	۰/۴۲	۵۲/۹۴	۶۶	۱/۴۰۷	-۰/۳۱	۰/۱۲	-۰/۴۳	۰/۲۴
رضایت جنسی	۱۲۷	۲/۲۵	۲۴۴/۴۰	۳۴۰	۴/۱۱	-۰/۱۰	۰/۱۲	-۰/۴۳	۰/۲۴

۰/۲۴	۰/۴۰	۰/۴۰	۰/۳۴	۰/۳۱	۰/۰۷	۰/۲۹	۰/۳۸	ضریب همبستگی	اشتراک عملی
۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۱۴	۰/۰۰	۰/۰۰	سطح معنی‌داری	تصمیم‌گیری
۰/۴۴	۰/۵۶	۰/۵۱	۰/۴۶	۰/۵۱	۰/۳۱	۰/۳۲	۰/۵۷	ضریب همبستگی	ساختار قدرت در خانواده
۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	سطح معنی‌داری	

بحث و نتیجه‌گیری

مطالعات متعددی در حوزه رضایت جنسی انجام شده‌است؛ که تأثیر عوامل مختلف مؤثر بر رضایت جنسی را بررسی و تأیید کرده‌اند؛ و هر یک متغیرهای متفاوتی را مطرح کرده‌اند. در این پژوهش سعی شده است، رابطه ساختار قدرت در خانواده و رضایت جنسی زنان بررسی شود. براساس نتایج آزمون فرضیه‌های مطرح شده نشان داد، بین ساختار قدرت در خانواده و رضایت جنسی زنان رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. معنی‌دار شدن رابطه بین دو متغیر ساختار قدرت در خانواده و رضایت جنسی زنان بیانگر آن است که هرچه الگوی خانواده به سوی الگوی تصمیم‌گیری اشتراکی گرایش پیدا کند که دارای آزادی معقول همراه با احترام متقابل و مشارکت در تصمیم‌گیری‌ها باشد، میزان رضایت جنسی در بین زنان مورد مطالعه افزایش می‌یابد و برعکس. از سوی دیگر، مثبت بودن رابطه نشان می‌دهد که بین دو متغیر ساختار قدرت در خانواده (میزان دموکراتیک بودن خانواده) و رضایت جنسی هم‌بستگی مثبت وجود دارد، بدین معنی که افزایش یا کاهش میزان دموکراتیک بودن خانواده در افزایش و یا کاهش میزان رضایت جنسی زنان مورد مطالعه تأثیر دارد.

ملاحظات اخلاقی در پژوهش

تأیید اخلاقی: در این پژوهش تمامی ملاحظات اخلاقی مربوط به پاسخگویان و حفظ اطلاعات آن-ها رعایت شده‌است.

رضایت آگاهانه: این پژوهش با رضایت و آگاهی پاسخگویان نسبت به کار انجام گرفته است.

حمایت مالی: پژوهش حاضر از حمایت هیچ نهاد یا سازمانی استفاده نکرده است.

مشارکت نویسندگان: در این کار پژوهشی همه نویسندگان مشارکت داشته‌اند.

تضاد منافع: هیچ تضاد منافی بین مشارکت کنندگان و نویسندگان وجود ندارد.

قدردانی: از تمامی زنان پاسخگو در سطح شهر تبریز که فعالانه در پاسخگویی به سؤالات پژوهش و پیش برد آن همکاری داشته‌اند سپاسگزاری می‌شود.

منابع فارسی

فرح نیا، سعیده. (۱۳۹۲). نقش پیش‌بینی‌کنندگی عملکرد جنسی و کیفیت ارتباط بر تعهد زناشویی زوجین. پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته مشاوره، دانشگاه الزهراء. (Link)

بخشی پور، مریم؛ آقاجانی مرساء، حسین؛ کلدی، علیرضا. (۱۳۹۶). تبیین جامعه‌شناختی توزیع قدرت متقارن و نامتقارن در خانواده و تأثیرات آن بر سبک زندگی زنان (مورد مطالعه: زنان متأهل شهر تهران). بررسی مسائل اجتماعی ایران. ۸(۲): ۲۳۲-۲۰۹. (Link)

References

- Aida, Y. & Falbo, T. (1991). Relationships between marital satisfaction, resources, and power strategies. *Sex roles*, 24(1), 43-56. <https://doi.org/10.1007/BF00288702>. (Link)
- Bilal, A. & Rasool, S. (2020). Marital satisfaction and satisfaction with life: Mediating role of sexual satisfaction in married women. *Journal of Psychosexual Health*, 2(1), 77-86. <https://doi.org/10.1177/2631831820912873>. (Link)
- Bakhshpour, M; Aghajani Mersa, H; Kaldi, A. R. (2017). A Sociological Analysis of Symmetric and Asymmetric Distribution of Power in Family and its Impacts upon Women's Life Style. (Case Study: Married Women in Tehran). *Iranian Journal of Social Problems*, 8(2), 209-232. [link]
- Kisler, T. S. & Scott Christopher, F. (2008). Sexual exchanges and relationship satisfaction: Testing the role of sexual satisfaction as a mediator and gender as a moderator. *Journal of Social and Personal Relationships*, 25(4), 587-602. <https://doi.org/10.1177/0265407508090874>. [Link]
- Farajnia, S; Hoseinian, S; Shahidi, Sh; Sadeghi, M. (2013).

Predicting the marital commitment in couples: The role of sexual function and quality of relationship. *Journal of Counseling Research*, 12(48), 122-142. [link]

© 2024 Alzahra University, Tehran, Iran.

This article is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-Noncommercial 4.0 International (CC BY-NC-ND 4.0 license)